

Turvallinen ja onnettomuuksista vapaa arki 2025

Pelastustoimen toimintaohjelma onnettomuuksien ehkäisemiseksi

Sisäministeriö

ISBN PDF: [Napsauta ja kirjoita ISBN PDF-koodi.](#)
Kuvat: [Napsauta ja kirjoita kuvaajan nimi. Jos useita, paina nimen jälkeen Shift + Enter.](#)
Taitto: [Napsauta ja kirjoita taittajan nimi. Jos useita, paina nimen jälkeen Shift + Enter.](#)

Helsinki 2019

Kuvailulehti

Julkaisija	Sisäministeriö	31.7.2019	
Tekijät	Jari Lepistö, Jonna Heliskoski		
Julkaisun nimi	Turvallinen ja onnettomuuksista vapaa arki Pelastustoimen toimintaohjelma onnettomuuksien ehkäisemiseksi		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Kirjoita julkaisusarjan nimi. Kirjoita julkaisun numero/vuosi.		
Diaari/hankenumero	SMDno-2018-2296	Teema	Kirjoita teema.
ISBN PDF	Kirjoita ISBN PDF.	ISSN PDF	Kirjoita ISSN PDF.
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:Kirjoita URN-osoiteen loppuosa.		
Sivumäärä	28	Kieli	Suomi
Asiasanat	vaikuttavuus, sisäinen turvallisuus, ilmiölähtöisyys, ennakointi, yhteistyö		
Tiivistelmä	<p>Pelastustoimen uudistushankkeen aikana osoitettiin tarvetta onnettomuuksien ehkäisyn kansallisten tavoitteiden määrittelylle. Tavoitteenasettelussa korostettiin asiakaslähtöisyyttä, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta. Tältä pohjalta syntyi sisäministeriövetoinen hanke, jossa laadittiin pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelma.</p> <p>Toimintaohjelman lähtökohtana ovat vaikuttavuus, ihmislähtöisyys ja ilmiökeskeisyys. Missioksi muodostui turvallinen ja onnettomuuksista vapaa arki 2025. Tähän liittyvät osatavoitteet jakautuvat turvallisuuden kokemuksen vahvistumiseen, aktiivisen toimijuuden lisääntymiseen, palvelujen saatavuuden varmistumiseen ja yhteisen työn kehittämiseen. Muutoksilla pyritään vaikuttamaan osaamiseen ja kyvykkyyteen, teknologian kehittämiseen, kollaboraation rakentumiseen, asenteisiin ja jaettuihin käsityksiin sekä toimintakulttuuriin. Näihin ilmiöihin tähdätään kymmenellä vaikuttavuustavoitteella ja edelleen noin 250 tunnitetulla teolla.</p> <p>Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelma osoittaa merkittävimmät panostukset lapsiin ja nuoriin, yhteistyön kehittämiseen sekä välittämisen tunteen vahvistamiseen. Teoissa merkittävimmiksi nousevat sidosryhmätyö, pelastustoimen palveluiden kehittäminen ja väestöryhmien turvallisuusosaamisen lisääminen.</p> <p>Toimintaohjelmalla vastataan moniin sisäisen turvallisuuden ja pelastustoimen strategiaan haasteisiin. Toimintaohjelma pyrkii myös vahvistamaan pelastustoimen tekemistä pelastuslain hengen mukaisesti.</p>		
Kustantaja	Sisäministeriö		
Julkaisun myynti/jakaja	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Inrikesministeriet	31.7.2019	
Författare	Jari Lepistö, Jonna Heliskoski		
Publikationens titel	En trygg vardag utan olyckor Räddningsväsendets åtgärdsprogram för förebyggande av olyckor		
Publikationsseriens namn och nummer	Skriv publikationsseriens namn. Skriv publikationsseriens nummer/år.		
Diarie-/projektnummer	SMDno-2018-2296	Tema	Skriv tema.
ISBN PDF	Skriv ISBN PDF.	ISSN PDF	Skriv ISSN PDF.
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:Skriv URN-adressens slutdel.		
Sidantal	28	Språk	Finska
Nyckelord	verkningsfullhet, inre säkerhet, fenomenorientering, prognostisering, samarbete		
<p>Referat</p> <p>Under projektet för reformering av räddningsväsendet framgick att det finns behov av att fastställa nationella mål för förebyggande av olyckor. Vid uppställandet av målen framhövdes kundorientering, enhetlighet och verkningsfullhet. Utifrån denna grund inleddes under inrikesministeriets ledning ett projekt där man utarbetade räddningsväsendets åtgärdsprogram för förebyggande av olyckor.</p> <p>Utgångspunkterna för åtgärdsprogrammet är verkningsfullhet, människoorientering och fenomenorientering. Det övergripande målet för programmet är en trygg vardag utan olyckor 2025. Delmålen i anknytning till detta är att stärka trygghetskänslan, öka den aktiva delaktigheten, säkerställa tillgången till tjänster och utveckla det gemensamma arbetet. Syftet med åtgärderna är att inverka på kompetensen och kunnandet, utvecklingen av tekniken, uppbyggnaden av samarbete, attityderna och de gemensamma uppfattningarna samt verksamhetskulturen. Målet är att inverka på dessa fenomen genom tio effektmål och cirka 250 identifierade handlingar.</p> <p>I räddningsväsendets åtgärdsprogram för förebyggande av olyckor riktas de mest betydande insatserna på barn och unga, på utvecklingen av samarbetet och på att stärka känslan av omtanke. När det gäller handlingar är det viktigaste att samarbeta med kontaktgrupper, utveckla räddningsväsendets tjänster och öka säkerhetskompetensen hos olika befolkningsgrupper.</p> <p>Åtgärdsprogrammet svarar på många strategiska utmaningar inom den inre säkerheten och räddningsväsendet. Programmet syftar också till att stärka räddningsväsendets verksamhet i enlighet med räddningslagen.</p>			
Förläggare	Inrikesministeriet		
Beställningar/distribution	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Description sheet

Published by	Ministry of the Interior	31 July 2019	
Authors	Jari Lepistö, Jonna Heliskoski		
Title of publication	Safe and accident-free daily life Action plan for accident prevention for the rescue services		
Series and publication number	Type Name of series of the publication. Type series number/year of the publication.		
Register number	SMDno-2018-2296	Subject	Type subject.
ISBN PDF	Type ISBN PDF.	ISSN PDF	Type ISSN PDF.
Website address URN	http://urn.fi/URN:ISBN:Type website address.		
Pages	28	Language	Finnish
Keywords	social impact, internal security, phenomenon-based approach, anticipation, cooperation		
<p>Abstract</p> <p>The reform project of rescue services indicated the need for defining the national targets for accident prevention. Customer-orientation, uniformity and social impact were emphasised in setting the targets. On that basis, a project led by the Ministry of the Interior prepared an action plan for accident prevention for the rescue services.</p> <p>The action plan is based on impact and a people-oriented and phenomenon-centred approach. Safe and accident-free daily life in 2025 was used as the mission. The related sub-goals are divided into strengthening the experience of safety, increasing active agency, ensuring availability of services and developing shared work. The changes aim to contribute to competence and capability, development of technology, building of collaboration, attitudes and shared concepts and operating culture. These issues are sought by means of ten social impact targets and further with 250 identified acts.</p> <p>The action plan for accident prevention for the rescue services assigns the most significant inputs to children and young people, development of cooperation and a stronger sense of caring. In the acts the most important are stakeholder work, developing rescue services and increasing safety skills of population groups.</p> <p>The action plan responds to a number of strategic challenges of internal security and rescue services. The action plan also seeks to reinforce the work of rescue services in the spirit of the Rescue Act</p>			
Publisher	Ministry of the Interior		
Publication sales/ Distributed by	Online version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Sisältö

1	Johdanto.....	8
2	Lähtökohtana yhteinen missio	10
3	Vaikuttavuustavoitteet ja teot.....	15
4	Vaikuttavuuden johtaminen	20
5	Toimintaohjelman toteuttaminen	24
6	Lopuksi	26
	Liitteet.....	27
	Lähteet.....	28

LUKIJALLE

Pelastustoimen uudistushankkeen aikana onnettomuuksien ehkäisyn yhdenmukaistamista pohtinut työryhmä totesi selkeän tarpeen yhteisille onnettomuuksien ehkäisyn kansallisille tavoitteille¹. Työryhmän luoman onnettomuuksien ehkäisyn vision kärkeen nostettiin asiakas. Tuotettavat palvelut ovat asiakkaita varten. Asiakas odottaa palveluilta tarkoituksenmukaisuutta ja yhdenmukaisuutta. Näkemyksissä korostui tarve yhdenmukaisuuteen ja yhteistyön vahvistamiseen eri toimijoiden kanssa. Työryhmän mukaan pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn on eletävä ajassa yhteiskunnan muutokset huomioiden. Tähän kuuluvat ilmiöiden tunnistaminen ja juurisyihin vaikuttaminen.

Tämä toimintaohjelma on tuotettu erillisessä hankkeessa² hyvin laajassa yhteistyössä. Mukana toimintaohjelman tavoitteiden muodostamisessa olivat kaikki pelastustoimen tahot sekä 40 viranomaistahoa ja järjestöä. Toimintaohjelma pohjautuu ihmiskeskeytyteen, ilmiölähtöisyyteen ja vaikuttavuuteen. Toimintaohjelmalla pyritään saavuttamaan mahdollisimman suuri vaikuttavuus onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden kehittämiseksi. Vaikuttavuustavoitteet on johdettu tunnistettujen ilmiöiden kautta. Ihmiskeskeytydessä korostuu aito kuuntelu ja tarpeisiin vastaaminen.

Toimintaohjelma ei itsessään ota kantaa palvelumuotojen käyttämiseen. Toimintaohjelmassa asetettuihin tavoitteisiin päästään käyttämällä hyväksi koko turvallisuustyön keinovalikoimaa kuten valvontaa, turvallisuuskasvatusta, -viestintää, tutkimusta, asiantuntijapalveluita, aktivointia ja yhteiskunnallista vaikuttamista. Samalla otetaan paremmin huomioon tilanteet, joissa sama ihminen voidaan kohdata (koti, liikenne, harrastukset, työpaikka jne.).

---

¹ Pelastustoimen uudistushankkeen onnettomuuksien ehkäisyn yhdenmukaistaminen -työryhmän loppuraportti.

² Hankkeesta on tehty erillinen Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelman laadintahankkeen hankeraportti.

1 Johdanto

Sisäisen turvallisuuden strategisia³ päämääriä ovat 1) turvallisuusympäristön analysointi ja muutosten ennakointi, 2) syrjäytymisen aiheuttaman turvattomuuden torjuminen ennalta ehkäisevästi, 3) turvallisuusrakenteiden ja prosessien tehokkuus ja vaikeuttavuus sekä 4) yksilön ja yhteiskunnan kriisinkestokyvyn ylläpitäminen ja parantaminen.

Pelastustoimelle on asetettu pelastuslaissa⁴ velvoite onnettomuuskehityksen seurantaan. Tähän kuuluvat onnettomuusuhkien sekä onnettomuuksien määrään ja syiden kehityksen seuranta. Näistä on tehtävä johtopäätöksiä joiden perusteella on ryhdyttävä osaltaan toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi. Toinen vahva velvoite liittyy yhteistyöhön onnettomuuksien ehkäisyssä. Pelastuslaitosten tulee onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi toimia yhteistyössä muiden viranomaisten sekä alueella olevien yhteisöjen ja asukkaiden kanssa. Tähän kuuluvat myös onnettomuuskehitysseurantaan liittyvät esitykset.

Pelastuslain velvoitteiden myötä sidos sisäisen turvallisuuden strategiaan päämääriin on todella vahva. Lisäksi pelastustoimen strategia⁵ vahvistaa osaltaan tätä yhteyttä. Pelastustoimen strategiassa linjataan sisäisen turvallisuuden edistämistyöhön liittyvinä tavoitteina muun muassa 1) jatkuvaan analyysiin perustuva kokonaiskuva yhteiskunnan riskeistä, 2) palveluiden järjestäminen laadukkaasti, kustannustehokkaasti ja yhdenmukaisesti, 3) jokainen on tietoinen ja kantaa vastuunsa omasta ja yhteisönsä turvallisuudesta sekä 4) pelastustoimi kehittää aktiivisesti toimintatapojaan.

Pelastustoimen strategiassa on todettu onnettomuuksien syiden olevan moninaisia ja liittyvän suureksi osaksi ihmisten käyttäytymiseen. Samassa yhteydessä todetaan ihmisten vastuuntunnon ja valmiuksien välttämättömyys turvallisuusasioissa. Pelastustoimi ei voi yksin kantaa vastuuta onnettomuuksien ehkäisyssä. Jotta onnettomuuksia ja niiden seurannaisvaikutuksia voidaan vähentää, nähdään tärkeänä tehdä moninaista vaikuttamista ihmisiin ja yhteisöihin. Strategiaan on myös kirjattu, että pelastustoimi haluaa olla lähellä kansalaisia, yhteisöjä ja yrityksiä edistäen turvallisuutta aktiivisesti ja yhteistyöhakuisesti. Onnettomuuksien ehkäisyä tehostaa eri toimijoiden samanaikaiset ja tukevat toimet. Tämä vaatii laajoja yhteistyösuhteita sekä uudenlaisia avauksia monikanavaisuuden rakentamiseksi.

---

³ Valtioneuvoston periaatepäätös sisäisen turvallisuuden strategiasta 2018: Hyvä elämä - turvallinen arki

⁴ Pelastuslaki 379/2011

⁵ Sisäministeriö 2016: Turvallinen ja kriisinkestävä Suomi - pelastustoimen strategia vuoteen 2025

Onnettomuuksia ehkäistään turvallisuutta edistämällä (1) omatoimisesti tai (2) ohjautusti. Lähtökohtaisesti turvallisuus kehittyy ja sitä myöten myös turvallisuudentunne vahvistuu jokaisen ihmisen oman tahtotilan ja toiminnan mukaan. Jokaisella ihmisellä on omat vahvuudet ja heikkoudet turvallisuusosaamisessa. Vajavaisen osaamisen tilkkeeksi haetaan tietoa ja opastusta itselle luontevimmista paikoista. Tämä haastaa turvallisuustoimijat tuottamaan palvelunsa monikanavaisesti. Ajan hengen mukaisesti 24/7 -palveluja (esimerkiksi digitaaliset) on myös oltava saatavilla. Vaikka yhteiskunnan digitalisaatio kehittyy voimakkaasti, ihmiset kaipaavat edelleen turvallisuustoimijoiden läsnäoloa.

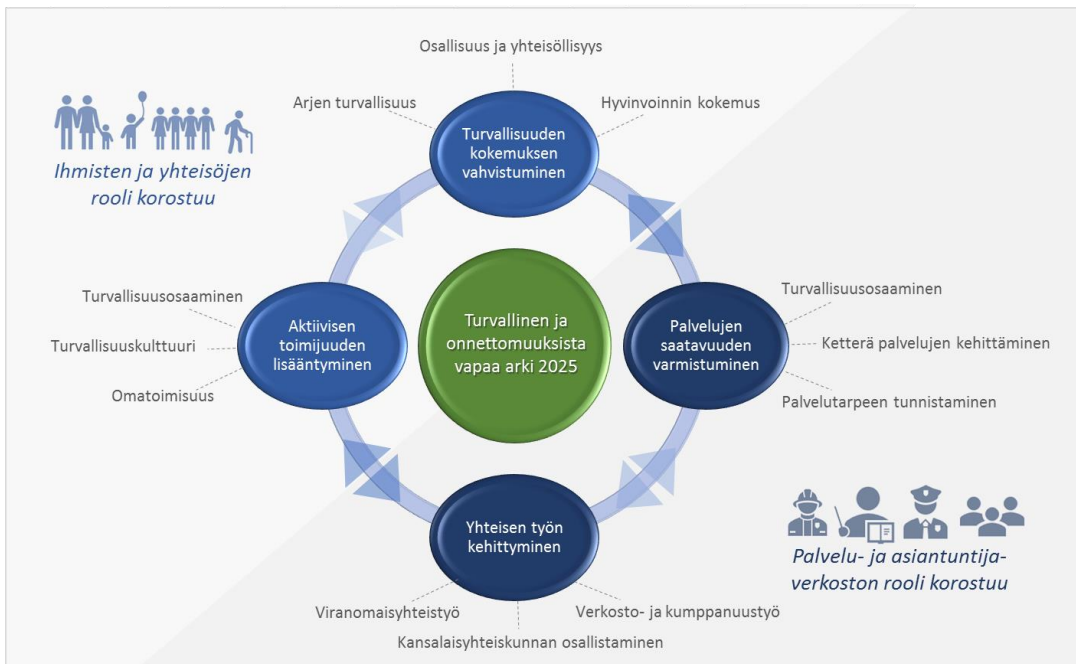
Ihmisen omatoimisuuden lisäksi on tilanteita, joissa turvallisuuspalveluiden tuottaja on aloitteellinen toimija. Yhteiskunnallisten ilmiöiden tunnistaminen ja niihin vaikuttaminen vaatii usein ohjaavia toimenpiteitä. Perinteisen yleisen tiedon jakamiselle sesonkiaikoina ja aktiiviselle laajalle turvallisuuspalvelutarpeen osoittamiselle on tarvetta jatkossakin.

Pelastustoimi on koko yhteiskunnan työtä yhteiskunnan hyväksi ja onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelma tukee osaltaan tätä tarkoitusta. Toimintaohjelman avulla saavutetaan turvallinen ja kriisinkestävä Suomi inhimillisesti, ammatillisesti ja luotettavasti - yhteistyössä.

2 Lähtökohtana yhteinen missio

Onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelman missio on: **Turvallinen ja onnettomuuksista vapaa arki 2025**. Missio suuntaa toimialarajat ylittävää, kansalaisyhteiskuntaa laajasti osallistavaa, yhteiskehittämiseen kannustavaa ja jatkuvasti kehittyvää yhteistä työtä turvallisen ja onnettomuuksista vapaan arjen mahdollistamiseksi.

Turvallisen ja onnettomuuksista vapaan arjen toteutuminen edellyttää muutoksia niin ihmisten ja yhteisöjen arjessa kuin palvelu- ja asiantuntijaverkostoissa. Kuvio 1 esittää onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelman mission ja sen toteutumista tukevat muutokset.

Kuvio 1. Yhteinen missio ja missiota tukevat muutokset

Mission toteuttaminen tarkoittaa sellaisiin muutoksiin keskittymistä, jotka tukevat turvallisen ja onnettomuuksista vapaan arjen toteutumista. Laaja-alaisen yhteiskehittämisen tuloksena mission kannalta keskeisiksi muutoksiksi tunnistettiin (1) aktiivisen toimijuuden lisääntyminen, (2) turvallisuuden kokemuksen vahvistuminen, (3) palvelujen saatavuuden varmistuminen ja (4) missiota toteuttavan yhteisen työn kehittyminen.

Muutokset toteutetaan niihin liittyviin ilmiöihin vaikuttamalla (ks. Kuvio 2). Muutoksille asetetaan⁶ myös mitattavat tavoitteet, jotta niiden toteutumista voidaan seurata.

Kuvio 2. Missiona turvallinen ja onnettomuuksista vapaa arki 2025

Kaikkiin tavoitteena oleviin muutoksiin vaikutetaan osaamista ja kyvykkyyttä, tietoa ja teknologiaa, sekä kollaboraatiota kehittämällä.

Osaamiseen ja kyvykkyyteen vaikutetaan mahdollistamalla kansalais-taitojen ja turvallisuusosaamisen kehittyminen elämänkaaren kaikissa vaiheissa. Myös fyysisen ja sosiaalisen toimintakyvyn ylläpitämisellä on merkittävä rooli onnettomuuksien ehkäisyssä. Samanaikaisesti varmistetaan, että heikentynyt toimintakyky tunnistetaan ja huomioidaan toiminta- ja asuin-ympäristön ratkaisuisissa.

Tiedon ja teknologian rooli onnettomuuksien ehkäisyssä tarkoittaa digitalisaation tarjoamien mahdollisuuksien laajamittaista ja innovatiivista hyödyntämistä, sekä viestinnän vaikuttavuuden kehittämistä. Vaikuttava viestintä liittyy oikean tiedon monikanavaisen saatavuuden varmistamiseen ja proaktiivisen viestinnän kehittämiseen. Proaktiivinen viestintä on

⁶ Mitattavat tavoitteet asetetaan toimintaohjelman toteutusvaiheen käynnistyttyä Q1/2020. Tavoitteiden asettamista edeltää tutkimuskatsaus, jonka tulosten perusteella pitkittäisseurannan mahdollistavat indikaattorit tunnistetaan.

sekä käyttäytymisen muuttamiseen tähtäävää sosiaalista markkinointia että mahdollisuus- ja vaikuttajaviestintää.

Kollaboraatio edellyttää (1) yhteisen ymmärryksen luomista, (2) yhteisistä tavoitteista sopimista ja (3) tavoitteellista yhteistä työtä. Kollaboraation lähtökohtana on tavoitteeseen liittyvän yhteisen tilannekuvan muodostaminen. Toimijat sitoutuvat tilannekuvan pohjalta sovittaviin yhteisiin tavoitteisiin ja niiden toteuttamiseen. Onnettomuuksien ehkäisyn kollaboraatio voi toteutua joko nykyisiä yhteistyöverkostoja tai uusia kumppanuuksia hyödyntäen. Sen tulee kuitenkin olla tavoitteellista, suunnitelmallista ja johdettua.

Ihmisiin ja yhteisöihin vaikutetaan edellisten lisäksi asenteita ja jaettuja käsityksiä, sekä toimintakulttuuria muokkaamalla.

Asenteisiin ja jaettuihin käsityksiin turvallisuudesta ja onnettomuuksien ehkäisystä vaikutetaan neljässä vaiheessa. Ensimmäisen vaiheen tavoitteena on kohderyhmän kiinnostuksen herättäminen. Toisessa vaiheessa kiinnostusta vahvistetaan tarjoamalla erilaisia mahdollisuuksia käytännön turvallisuusosaamisen harjoitteluun ja vaikuttamiseen. Kolmannessa vaiheessa ihmisiä rohkaistaan toimimaan turvallisuuden parantamiseksi, onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niiden vaikutusten vähentämiseksi. Neljäs vaihe liittyy positiivisten kokemusten jakamiseen. Se tukee osaltaan kiinnostuksen herättämistä ja aktiiviseen toimintaa rohkaisua.

Asenteisiin ja jaettuihin käsityksiin vaikuttaminen edellyttää kohderyhmien tarpeiden ja motivaatioiden nykyistä syvempää ymmärtämistä. Kohderyhmiä tarkastellaan kokonaisvaltaisesti ja ihmislähtöisesti. Ketterät kokeilut mahdollistavat hyvien ja vaikuttavien käytäntöjen kehittämisen ja skaalaamisen.

Toimintakulttuuri on onnettomuuksien ehkäisyn vaikuttamisen kohteista laajin. Sillä tarkoitetaan muun muassa turvallisuuden tunnetta lisäävän luottamuksen vahvistamista yhteiskuntaa ja sen tuottamia palveluja kohtaan. Luottamusta vahvistetaan siten, että se parantaa ihmisten ja yhteisöjen omatoimisuutta sekä aktiivista osallisuutta onnettomuuksien ehkäisemisessä.

Muutosten ja ilmiöiden viitekehystä (ks. Kuvio 2) voidaan hyödyntää uusien innovatiivisten ratkaisujen kehittämisen ja olemassa olevien hyvien käytäntöjen tunnistamisen työvälineenä. Se on onnettomuuksien ehkäisyn mission viitekehys, jonka pohjalta lyhyen aikavälin tavoitteet ja toimenpiteet suunnitellaan.

Onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelman missio on määritelty Euroopan komission raportissa⁷ kuvattujen suuntaviivojen mukaisesti. Niihin pohjautuen, *turvallinen ja onnettomuuksista vapaa arki 2025* on missiona

- 1) *Rohkea, inspiroiva ja yhteiskunnallisesti merkityksellinen* – Ajatus onnettomuuksista vapaasta arjesta edustaa rohkeaa onnettomuuksien nollatoleranssia. Se haastaa kaikki toimijat ennennäkemättömään aktiiviseen osallisuuteen ja omatoimisuuteen jokaisen arjen vaaratilanteen sekä onnettomuuden ehkäisemiseksi.
- 2) *Toimintaa suuntaava: tavoitteellinen, mitattava ja ajallisesti rajautuva* – Mission aikaraja 2025 viittaa sekä toimintaohjelman aikaikkunaan, että tavoitteeksi asetettujen muutosten todentamiseen. Vaikka merkittävä osa muutoksista toteutuu vasta keskipitkällä- ja pitkällä aikavälillä, mahdollistavat mitattavat tavoitteet niiden kehittymisen todentamisen jo toimintaohjelman aikana.

Mission viitekehys (ks. Kuvio 2) rajaa ja suuntaa tekemistä. Missioon pohjautuvat toimintaohjelman vaikuttavuustavoitteet ja -teot tukevat onnistumisen seurantaa eri tasoilla (esim. missioon liittyvät muutokset, vaikuttavuustavoitteet, käytännön teot) ja näkökulmista (esim. kohderyhmät, toimintaympäristöt, pelastustoimen rooli)

- 3) *Kunnianhimoinen mutta realistinen* – Missio on kunnianhimoinen, mutta saavutettavissa toimialarajat ylittävän yhteisen työn ja kansalaisyhteiskunnan aktiivisen osallistamisen avulla. Onnistuminen edellyttää kuitenkin pelastustoimen toimintakulttuurin muutosta nykyistä ihmislähtoisemmäksi, preventiivisemmäksi ja laaja-alaiseen yhteiseen työhön kannustavammaksi. Pelastustoimen sisällä tarvitaan osaamista vaikuttavuuslähtöisen ja sektorirajat ylittävän systemisen muutoksen johtamiseen.
- 4) *Sektorirajat ylittävä ja yhteiskehittämiseen kannustava* – Missioon liittyvät muutokset ja ilmiöt edellyttävät monialaista yhteistyötä viranomaisten, yritysten, järjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kesken. Toimintaohjelman valmistelun laaja-alainen osallistaminen ja siitä saatu erinomainen palaute vahvistivat käsitystä yhteiskehittämisen hyödyllisyydestä turvallisuuden edistämisen ja onnettomuuksien ehkäisyn ratkaisujen kehittämisessä.

---

⁷ Vapaasti suomennettu Euroopan komission raportista: Mazzucato, M., 2018. *MISSIONS. Mission-Oriented Research & Innovation in the European Union. A problem-solving approach to fuel innovation-led growth* (s. 14-15). Luxembourg: Publications Office of the European Union. doi: :10.2777/360325 (PDF)

Mission viitekehyksen julkaisemisen tavoitteena on myös kannustaa toimijoita uusien innovativisten ratkaisujen kehittämiseen. Lisäksi toimintaohjelman laadintahankkeen loppuraportti⁸ liitteineen tarjoaa valmistelun aikana syntyneen laajan aineiston yhteiskehittämisen tueksi.

- 5) *Monipuolisiin arjen ratkaisuihin ohjaava* – Yksi ilmiölähtöisen tarkastelun vahvuuksista on monipuolisiin arjen ratkaisuihin kannustaminen. Ilmiölähtöisyys tekee näkyväksi käyttäytymisen ja rakenteiden muutosten edellyttämien ratkaisujen moninaisuuden.

Turvallisen ja onnettomuuksista vapaan arjen missio suuntaa vaikuttavuuslähtöistä kehittämistä. Seuraavassa vaiheessa kuvataan, miten missiosta johdetaan yhteiskunnallisen hyödyn vaikuttavuustavoitteet ja niiden saavuttamista tukevat konkreettiset teot.

---

⁸ Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelman laadintahankkeen hankeraportti

3 Vaikuttavuustavoitteet ja teot

Onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelman mission pohjalta on johdettu kymmenen vaikuttavuustavoitetta ja viisi alatavoitetta. Tavoitteet kiinnittyvät missiossa määriteltyihin kohdeilmiöihin. Ne suuntaavat konkreettisia tekoja, joita toimintaohjelmassa on noin kaksisataa viisiikymmentä. Kansallinen koordinoitiryhmä seuraa tavoitteiden ja tekojen toteutumista toimintaohjelman aikana.

Onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelman vaikuttavuustavoitteet on määritelty vastaamaan laaja-alaisessa yhteiskehittämisessä keskeisiksi tai ajankohtaisiksi tunnistettuihin haasteisiin. Vaikuttavuustavoitteita on kymmenen, joista kolmeen liittyy myös tarkentavia alatavoitteita. Tavoitteet kohdentuvat missiossa määriteltyihin ilmiöihin, mikä mahdollistaa missiosta ja sitä tukevista muutoksista aina konkreettisiin tekoihin ulottuvan vaikuttavuuden arvioinnin toteuttamisen (ks. Taulukko 1).

Taulukko 1. Toimintaohjelman vaikuttavuustavoitteet ja kohdeilmiöt

	Ilmiö johon vaikutetaan	Vaikuttavuustavoite (alatavoite)
 <p>Osaaminen ja kyvykkyys</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kansalaistaitojen hallinta - Osaamisen kehittyminen - Fyysinen toimintakyky - Sosiaalinen toimintakyky 		1 Vahvistetaan arjen turvallisuuden toimintakykyä 1.1 Lisätään yleistä turvallisuusosaamista 1.2 Tehdään pelastustoimesta helpommin lähestyttävä
		2 Kasvatetaan lasten ja nuorten turvallisuuspääomaa 2.1 Tavoitetaan jokainen lapsi- ja nuori vähintään 4 kertaa ennen 25 v
		3 Puolitetaan ikäihmisten, kotihoidon asiakkaiden ja aistirajoitteisten palokuolemat sekä tapaturmat vuoteen 2024 mennessä
 <p>Tieto ja teknologia</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oikean tiedon saatavuus - Proaktiivinen viestintä - Digitalisaatio 		4 Otetaan eri sidosryhmät kattavat pelastuslaitosten sähköiset palvelut 100% käyttöön vuoteen 2021 mennessä
 <p>Kollaboraatio</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Yhteinen ymmärrys 2. Yhteiset tavoitteet 3. Yhteinen työ 		5 Lisätään yhteistyötä palveluntuottajien kanssa onnettomuuksien ehkäisemiseksi 5.1 Lisätään yhteistyötä etsivän työn toimijoiden kanssa 5.2 Muutetaan kotiin tuotetut palvelut turvallisuuden aktiivisiksi toimijoiksi vuoteen 2025 mennessä
		6 Kartoitetaan alueelliset maahanmuuttojärjestöt ja sovitaan turvallisuusviestinnän yhteistyöstä alueelliset tarpeet huomioiden
		7 Muodostetaan ikäihmisten turvallisuuden alueelliset tilannekuvat
		8 Luodaan teollisuuden strateginen kumppanuusmalli onnettomuuksien ehkäisemiseksi
 <p>Asenteet ja jaetut käsitykset</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kiinnostuksen herääminen 2. Halu vaikuttaa ja toimia 3. Uskallus toimia 4. Kokemusten jakaminen 		9 Aktivoidaan ihmiset huolehtimaan ja ottamaan vastuuta omasta ja muiden turvallisuudesta nykyistä enemmän
 <p>Toimintakulttuuri</p> <ul style="list-style-type: none"> - Luottamus yhteiskuntaan - Arjen hektisyys ja kiire 		10 Lisätään välittämisen tunnetta vahvistamalla suhdetta ihmisiin ja yhteisöihin

Seuraavassa kuvataan mission toteuttamisen vaikuttavuustavoitteet onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelman kaudella 2020 - 2025.

Osaamiseen ja kyvykkyyteen kohdentuvat vaikuttavuustavoitteet:

- 1 Vahvistetaan arjen turvallisuuden toimintakykyä
  - 1.1 Lisätään yleistä turvallisuusosaamista
  - 1.2 Tehdään pelastustoimesta helpommin lähestyttävä
- 2 Kasvatetaan lasten ja nuorten turvallisuuspääomaa
  - 2.1 Tavoitetaan jokainen lapsi ja nuori vähintään 4 krt ennen 25 v
- 3 Puolitetaan ikäihmisten, kotihoidon asiakkaiden ja aistirajoitteisten palokuolemat sekä tapaturmat vuoteen 2024 mennessä

Toimintaohjelman kaudella osaamisen ja kyvykkyyden tavoitteet kohdentuvat erityisesti lapsiin ja nuoriin. Myös ikäihmisten, kotihoidon asiakkaiden ja aistirajoitteisten tarpeet huomioidaan erityisinä ryhminä. Lasten ja nuorten turvallisuuspääoman kasvattamiseen kohdentuu toimintaohjelmassa suurin yksittäinen panostus. Noin kuudestakymmenestä teosta lähes puolet liittyy kohderyhmän turvallisuusosaamisen lisäämiseen (ks. Kuvio 3).

Kohderyhmät mahdollistavat myös työikäisen väestön välillisen tavoittamisen lasten ja nuorten vanhemmuuden kautta. Lapsiin ja nuoriin keskittyminen on kuitenkin perusteltua väestön kestävä ja pitkän tähtäimen turvallisuuspääoman kasvattamiseksi. Muiden erityisryhmien huomioiminen taas vastaa väestön ikääntymisen ja hoivan tarpeen kasvamisen tuomiin ajankohtaisiin haasteisiin.

Tietoon ja teknologiaan kohdentuva vaikuttavuustavoite:

- 4 Otetaan eri sidosryhmät kattavat pelastuslaitosten sähköiset palvelut 100 %:sti käyttöön vuoteen 2021 mennessä

Vaikka tietoon ja teknologiaan kohdentuu toimintaohjelman kaudella vain yksi tavoite, edustaa se viidellätoista toimenpiteellään suurinta yksittäistä panostusta pelastustoimen palvelujen kehittämiseen (ks. Kuvio 3). Toimintaohjelmassa erityistä huomiota kiinnitetään pelastuslaitosten sähköisten palvelujen yhtenäistämiseen. Yhtenäiset ja käyttäjäystävälliset palvelut lisäävät osaltaan pelastuslaitoksen lähestyttävyyttä ja palvelujen saatavuutta.

Toimintaohjelma sisältää myös proaktiivisen viestinnän kehittämisen toimenpiteitä. Niitä ei kuitenkaan tarkastella erillisinä, vaan ne on kohdennettu tukemaan kuuden muun tavoitteen toteutumista⁹.

Kollaboraatioon kohdentuvat vaikuttavuustavoitteet:

- 5 Lisätään yhteistyötä palveluntuottajien kanssa onnettomuuksien ehkäisemiseksi
  - 5.1 Lisätään yhteistyötä etsivän työn toimijoiden kanssa
  - 5.2 Muutetaan kotiin tuotetut palvelut turvallisuuden aktiivisiksi toimijoiksi vuoteen 2023 mennessä
- 6 Kartoitetaan alueelliset maahanmuuttojärjestöt ja sovitaan turvallisuusviestinnän yhteistyöstä alueelliset tarpeet huomioiden
- 7 Muodostetaan ikäihmisten turvallisuuden alueelliset tilannekuvat
- 8 Luodaan teollisuuden strateginen kumppanuusmalli onnettomuuksien ehkäisemiseksi

Kollaboraation merkittävin vaikuttavuustavoite liittyy palveluntuottajien kanssa tehtävän yhteistyön syventämiseen. Siihen kohdistuu noin neljäkymmentä tekoa, joista lähes puolet on sidosryhmätyötä (ks. Kuvio 3). Tavoitteena on hyödyntää kaikkia kotiin vietäviä palveluja turvallisuuden edistämiseen ja onnettomuuksien ehkäisyyn.

Yhteistyö luo tarpeita uusille palveluprosesseille, joilla havaittuihin turvallisuuspuutteisiin vastataan. Toisaalta se tarjoaa alustan turvallisuuden edistämisen innovaatioille, joista voivat hyötyä niin kotiin vietävien palvelujen tuottajat, alueen muut palveluntarjoajat, kuin pelastusalan toimijat.

Tavoite kuvastaa toimintaohjelmaa myös laajemmin. Mission toteuttaminen edellyttää laaja-alaista ja sektorirajat ylittävää yhteistä työtä. Pelastustoimen osalta tämä tarkoittaa merkittävää panostusta tavoitteelliseen sidosryhmätyöhön ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Toisaalta yhteistyö vapauttaa pelastustoimen reserseja erityisosaamista vaativiin tehtäviin ilman, että työn laajuus ja vaikuttavuus kärsivät. Kuten kuviosta 3 voidaan nähdä, liittyy sidosryhmätyö kaikkiin asetettuihin vaikuttavuustavoitteisiin.

---

⁹ Proaktiivisen viestinnän ja sosiaalisen markkinoinnin toimenpiteiden kohdetuminen eri tavoitteisiin on nähtävissä Kuviossa 5. Rivin ”Tiedotus ja viestintä” luvut kertovat viestinnän toimenpiteiden kappalemääräisen kohdentumisen eri tavoitteisiin (sarakeet 1-10).

Asenteisiin ja jaettuihin käsityksiin kohdentuva vaikuttavuustavoite:

9 Aktivoidaan ihmiset huolehtimaan ja ottamaan vastuuta omasta ja muiden turvallisuudesta nykyistä enemmän

Tavoitteen saavuttaminen edellyttää kohderyhmien turvallisuusosaamisen tarpeiden ja motivaatioiden nykyistä parempaa ymmärtämistä. Väestötason turvallisuusosaamisen kehittämistä siirrytään asteittain kohti kohderyhmittäin tunnistettuihin turvallisuusosaamisen puutteisiin reagoimista. Vaikka tavoitteessa puhutaan ihmisistä, kattaa se yhtä lailla pyrkimykset yhteisöjen ja yritysten omaehtoisen turvallisuuden edistämisen tukemiseen.

Toimintaohjelman kaudella tavoitteena onkin kohderyhmien tunnistaminen ja profilointi siten, että se mahdollistaa omaehtoisuutta ja aktiivista toimijuutta lisäävien ratkaisujen kehittämisen. Profiloinnissa hyödynnetään sosiaalista markkinointia käyttäytymiseen vaikuttamisen edellytysten tunnistamiseksi.

Toimintakulttuuriin kohdentuva vaikuttavuustavoite:

10 Lisätään välittämisen tunnetta vahvistamalla suhdetta ihmisiin ja yhteisöihin

Toimintakulttuuriin kohdentuva tavoite on noin kolmellakymmenellä teollaan toimintaohjelman kolmanneksi merkittäviä (ks. Kuvio 3). Tavoite kohdistuu sekä yhteisöjen että palvelujen tuottajien toimintakulttuuriin vaikuttamiseen.

Yhteisöllisen välittämisen kokemus tukee missiossa olevaa turvallisuuden tunteen vahvistumista. Toimintaohjelmassa yhteisöihin vaikutetaan muun muassa lisäämällä pelastustoimen paikallista läsnäoloa ja preventiivista osallisuutta. Sidosryhmätyön ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen kautta tuetaan myös paikallisten toimijoiden roolia yhteisöllisyyden vahvistamisessa.

Tavoite kohdentuu myös pelastustoimen ja muiden onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelmaan kytkeytyvien palveluntuottajien toimintaan. Ihmisten ja yhteisöjen kohtaamisten tulisi vahvistaa välittämisen tunnetta. Tavoitteen toteuttaminen edellyttää näin ollen palvelujen ja palvelukulttuurin kehittämistä. Myös muutosjohtamisella on keskeinen rooli tavoitteen saavuttamisessa.

Toimintaohjelma sisältää noin kaksisataa viisikymmentä konkreettista tekoa. Teot on jaettu yhdeksään pääluokkaan. Kuvio 3 esittää tekojen kappalemääräisen kohdentumisen edellä kuvattuihin tavoitteisiin.

	Vaikuttavuustavoitteen numero:	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Tekojen luokat	Kohderyhmien, tarpeiden ja motivaation tunnistaminen	1	3		1	6				3	1	15
	Yhteiskunnallinen vaikuttaminen	3	9	1	1	4	1		5	1	5	30
	Pelastustoimen palvelujen kehittäminen	7		3	15	5				3	9	42
	Sidosryhmätyö	5	5	7	3	16	3	4	2	3	5	53
	Muutoksen johtaminen		1							2	2	5
	Väestöryhmien turvallisuusosaamisen lisääminen	3	27	6	1	4	3			1	2	47
	Väestöryhmän turvallisen asuin- ja toimintaympäristön varmistaminen	2		4		3				1		10
	Tiedotus ja viestintä	3	9	4	1	5					7	29
	Tutkimus ja seuranta	2	6	2	1			1	3	2	1	18
	Toimenpiteet yhteensä:	26	60	27	23	43	7	5	10	16	32	249

↑ 2 Kasvatetaan lasten ja nuorten turvallisuuspääomaa
 ↑ 5 Lisätään yhteistyötä palveluntuottajien kanssa onnettomuuksien ehkäisemiseksi
 ↑ 10 Lisätään välittämisen tunnetta vahvistamalla suhdetta ihmisiin ja yhteisöihin

Kuvio 3. Toimintaohjelman teot (kpl) luokittain ja tavoitteittain¹⁰.

Tavoitteisiin kiinnittyvien tekojen kappalemääräisen tarkastelun perusteella toimintaohjelman tärkeimmät vaikuttavuustavoitteet ovat lasten ja nuorten turvallisuuspääoman kasvattaminen (60 kpl), yhteistyön lisääminen palveluntuottajien kanssa (43 kpl) ja välittämisen tunteen vahvistaminen (32 kpl).

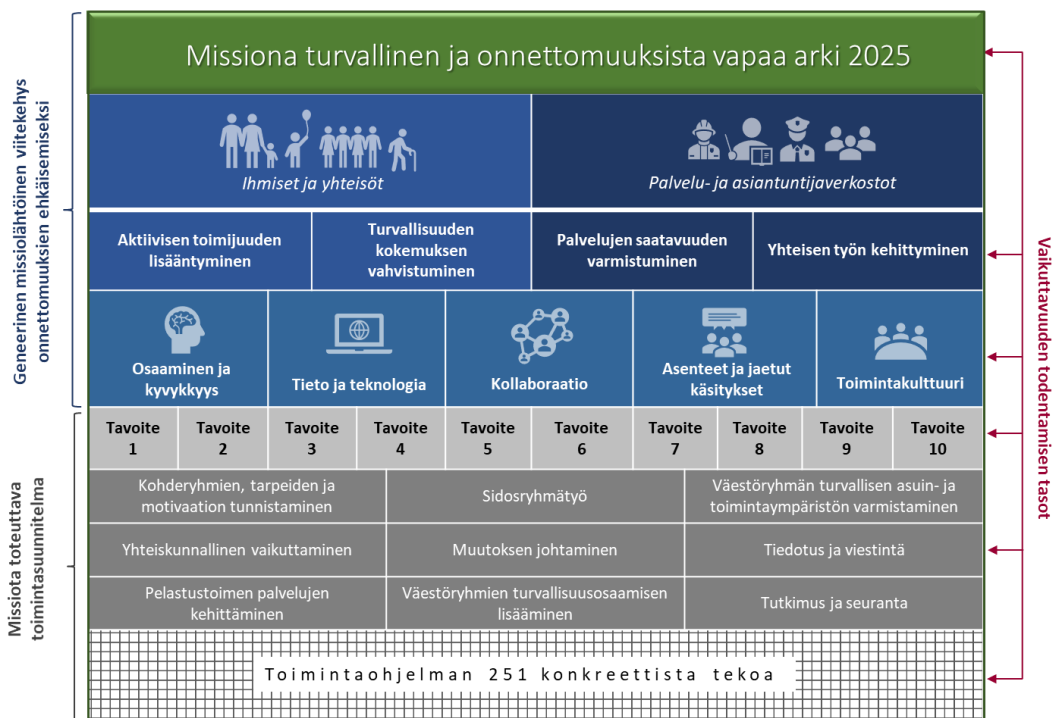
Teoista merkittävimpiä ovat sidosryhmätyö (53 kpl), väestöryhmien turvallisuusosaamisen lisääminen (47 kpl) ja pelastustoimen palvelujen kehittäminen (42 kpl). Mission näkökulmasta suurin osa teoista kohdentuu osaamisen ja kyvykkyyden (45 %), kollaboraation (26 %) ja toimintakulttuurin (13 %) kehittämiseen.

¹⁰ Tavoitteiden numerot viittaavat vaikuttavuustavoitteiden numerointiin Taulukossa 1. Tekojen kohdentuminen on laskettu päätavoitteittain

4 Vaikuttavuuden johtaminen

Onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelma sisältää kaksi tasoa: (1) generisen missiolähtöisen onnettomuuksien ehkäisyn viitekehysten ja (2) sitä toteuttavan toimintasuunnitelman. Tasot muodostavat systeemisen kokonaisuuden, joka mahdollistaa vaikuttavuuden johtamisen aina missioon liittyvistä muutoksista konkreettisiin arjen tekoihin.

Onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelma on suunniteltu siten, että se tukee ohjelman toteutuksen resursointia ja vaikuttavuuden johtamista. Kuvio 4 esittää toimintaohjelman rakenteen ja sen vaikuttavuuden todentamisen tasot.

Kuvio 4. Toimintaohjelman rakenne ja vaikuttavuuden todentamisen tasot

Toimintaohjelma muodostaa systeemisen kokonaisuuden, jossa eri tasot linkittyvät toisiinsa. Tämä mahdollistaa (1) toimintaohjelman toteutuksen mitoittamisen tavoitetoja muokkaamalla ja (2) ohjelman tavoitteiden saavuttamisen ennakkoinnin konkreettisten tekojen toteutumista seuraamalla. Toimintaohjelman mitoittamisen ja toteutumisen seurannan työvälineet suunnitellaan toimintaohjelman toteutuksen yhteydessä.

Toimintaohjelman tekojen luokittelu mahdollistaa toimintaohjelman resursoinnin ja toteutumisen tarkastelun useita eri näkökulmista. Tekojen kohdentumisen lisäksi luokittelu tukee resursoinnin suunnittelua ja budjetointia. Taulukko 2 esittää tekojen luokittelun tasot ja kriteerit, sekä tekojen kohdentumisen luokittain.

Taulukko 2. Toimintaohjelman tekojen luokittelu ja kohdentuminen

Luokittelun taso	Luokittelukriteerit	Osuus teoista
Vaihe	Turvallisuuden edistämisen edellytysten vahvistaminen	172
	Turvallisuuden kehittäminen	77
Pelastustoimen prosesseihin kohdentuminen	Laajaan yleisöön suoraan kohdentuva toimenpide	78
	Prosessien kehittäminen	171
	Oman osaamisen kehittäminen	15
Toimintaympäristö	Varhaiskasvatus	34
	Peruskoulu	52
	Oppilaitos	57
	Koti	73
	Harrastus	43
	Työpaikka	42
	Hoitolaitos	47
	Liikenne/infra	28
Väestöryhmät	Lapset ja nuoret	54
	Työikäiset	60
	Ikäihmiset	61
	Liikuntarajoitteiset, kehitysvammaiset	45
	Maahanmuuttajat	49
Pelastustoimen ensisijainen rooli toteutuksessa	Pääsääntöisesti pelastustoimen omaa toimintaa	118
	Pelastustoimi mahdollistaa/tukee sidosryhmien toimintaa	126
	Pääsääntöisesti sidosryhmien omaa toimintaa	6
Toteutuksen resursoinnin painotus	Pelastustoimen toiminnan osuus	55 %
	Sidosryhmien toiminnan osuus	45 %
Pelastustoimen oman toiminnan muoto	Jatkuvaa toimintaa	197
	Projekti tai hanke	41
	Investointi	11
Mitattava tulostavoite	Kyllä	210
	Ei	38
Teon nykytila	Olemassa oleva	20
	Olemassa oleva mutta vaatii toiminnallisen muutoksen	102
	Kehitettävissä	126

Toimintaohjelman toteuttaminen edellyttää laajaa sektorirajat ylittävää yhteistyötä. Keskeisten sidosryhmien osallistuminen toimintaohjelman valmisteluun on mahdollistanut myös muiden kuin pelastustoimen omana työnä toteutettavien tekojen tunnistamisen ja sisällyttämisen toimintaohjelmaan¹¹.

Taulukko 3 kuvaa toimintaohjelman suunnittelun aika tehdyn alustavan arvion pelastustoimen oman toiminnan osuudesta toimintaohjelman toteutuksessa. Arvio tarkentuu toimintaohjelman käynnistymisen jälkeen toteutettavan suunnittelun yhteydessä.

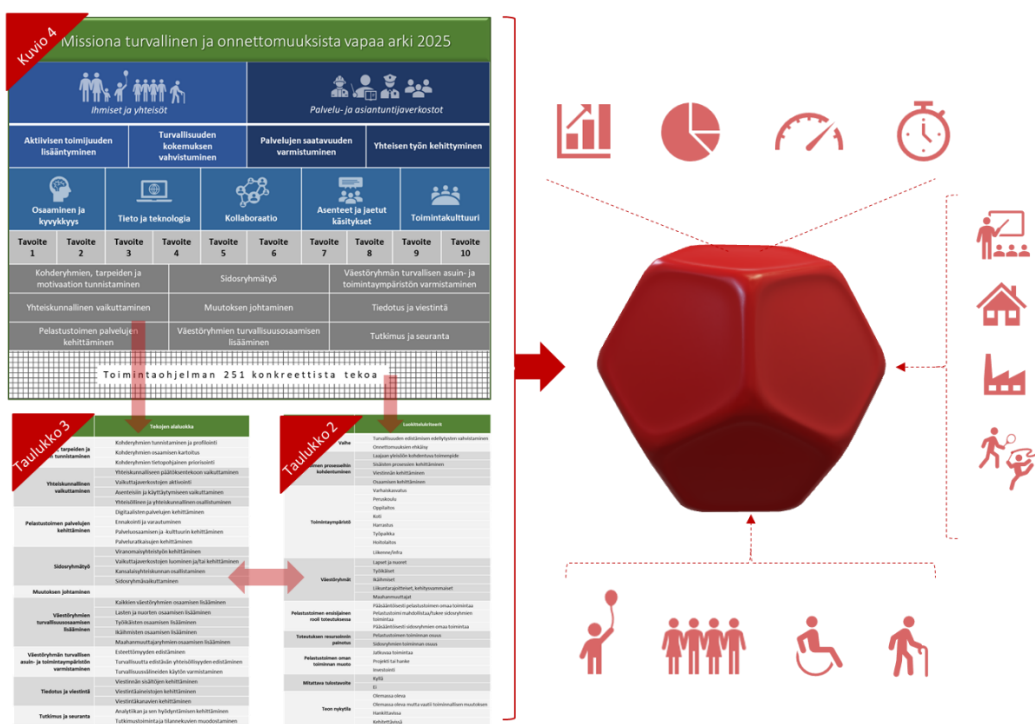
Taulukko 3. Arvio pelastustoimen ja sidosryhmien toiminnan osuudesta luokittain

Teon pääluokka	Tekojen alaluokka	Teot kpl	PT:n oman toiminnan osuus	Sidosryhmien toiminnan osuus
Kohderyhmien, tarpeiden ja motivaation tunnistaminen	Kohderyhmien tunnistaminen ja profilointi	10	76 %	24 %
	Kohderyhmien osaamisen kartoitus	4	45 %	55 %
	Kohderyhmien tietopohjainen priorisointi	1	100 %	0 %
Yhteiskunnallinen vaikuttaminen	Yhteiskunnalliseen päätöksentekoon vaikuttaminen	15	18 %	82 %
	Vaikuttajaverkostojen aktivointi	5	13 %	87 %
	Asenteisiin ja käyttäytymiseen vaikuttaminen	6	32 %	68 %
	Yhteisöllinen ja yhteiskunnallinen osallistuminen	4	58 %	42 %
Pelastustoimen palvelujen kehittäminen	Digitaalisten palvelujen kehittäminen	20	90 %	10 %
	Ennakointi ja varautuminen	4	85 %	15 %
	Palveluosaamisen ja -kulttuurin kehittäminen	4	83 %	17 %
	Palveluratkaisujen kehittäminen	14	83 %	17 %
Sidosryhmätyö	Viranomaisyhteistyön kehittäminen	8	44 %	55 %
	Vaikuttajaverkostojen luominen ja/tai kehittäminen	11	70 %	30 %
	Kansalaisyhteiskunnan osallistaminen	3	40 %	60 %
	Sidosryhmävaikuttaminen	31	37 %	63 %
Muutoksen johtaminen		5	90 %	10 %
Väestöryhmien turvallisuusosaamisen lisääminen	Kaikkien väestöryhmien osaamisen lisääminen	11	29 %	71 %
	Lasten ja nuorten osaamisen lisääminen	19	24 %	76 %
	Työikäisten osaamisen lisääminen	5	23 %	77 %
	Ikäihmisten osaamisen lisääminen	6	13 %	87 %
	Maahanmuuttajaryhmien osaamisen lisääminen	6	47 %	53 %
Väestöryhmän turvallisen asuin- ja toimintaympäristön varmistaminen	Esteettömyyden edistäminen	6	30 %	70 %
	Turvallisuutta edistävän yhteisöllisyyden edistäminen	2	15 %	85 %
	Turvallisuusvälineiden käytön varmistaminen	2	20 %	80 %
Tiedotus ja viestintä	Viestinnän sisältöjen kehittäminen	12	93 %	7 %
	Viestintäaineistojen kehittäminen	5	50 %	50 %
	Viestintäkanavien kehittäminen	12	76 %	24 %
Tutkimus ja seuranta	Analytiikan ja sen hyödyntämisen kehittäminen	5	60 %	40 %
	Tutkimustoiminta ja tilannekuvien muodostaminen	13	79 %	21 %

¹¹ Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelman laadintahankkeen hankeraportti.

Taulukkoon 3 on korostettu arvio toiminnan jakautumisesta toimintaohjelman kannalta keskeisten tekojen osalta.¹² Jakaumat korostavat yhteisen työn merkitystä onnettomuuksien ehkäisemiseksi. Sidosryhmätöyön lisäksi pelastuslaitoksen ulkopuolisen työn osuus korostuu väestöryhmien turvallisuusosaamisen lisäämisessä.

Toimintaohjelman toteutuksen ja resursoinnin suunnittelun lisäksi toimintaohjelman eri tasojen väliset linkit mahdollistavat monipuolisen seuranta-analytiikan toteuttamisen. Kuvio 4 esittää, miten toimintaohjelman toteutumista voidaan tarkastella tekojen luokittelua hyödyntäen. Vaikuttavuuden jatkuva arviointi ja johtaminen edellyttää kuitenkin tekojen toteutumisen seurannan toteuttamista osana toimintaohjelmaa.

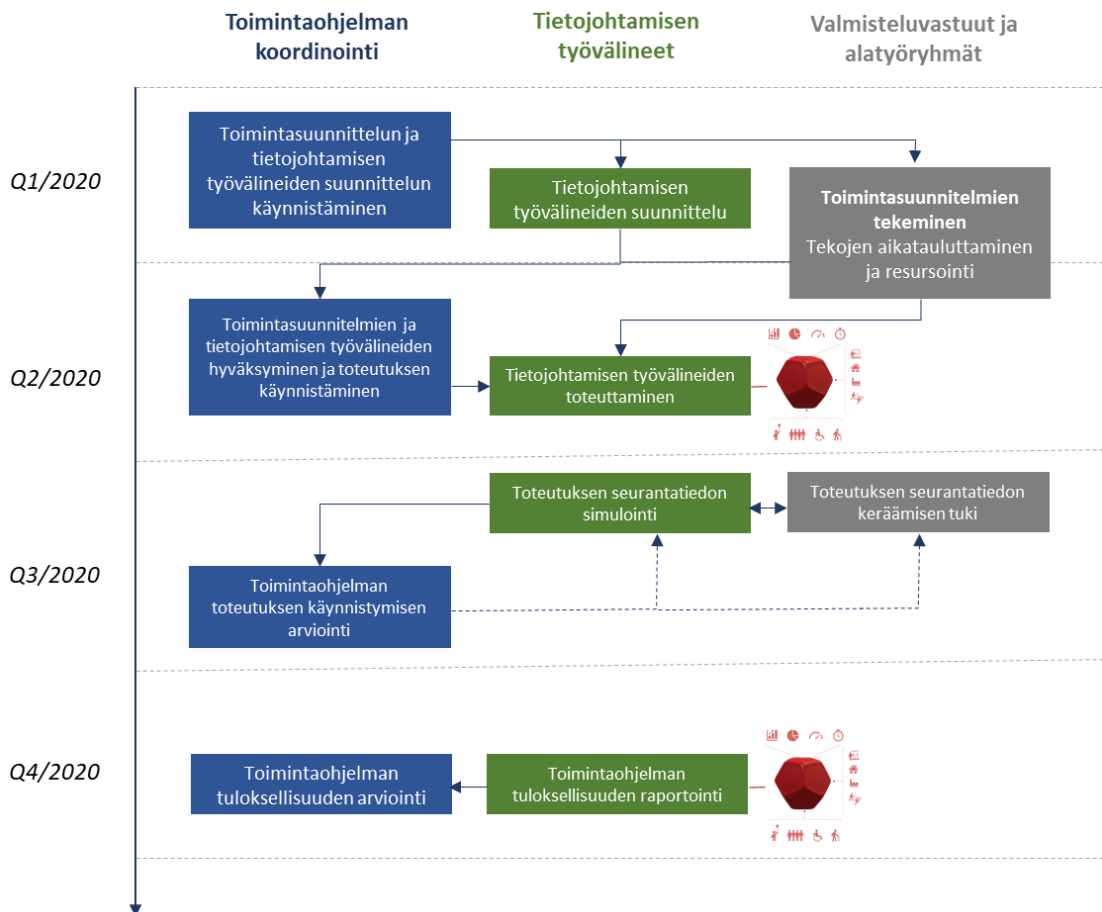
Kuvio 4. Toimintaohjelman vaikuttavuuden johtaminen

¹² Ks. Kuvio 3. Toimintaohjelman teot (kpl) luokittain ja tavoitteittain

5 Toimintaohjelman toteuttaminen

Pelastustoimialan edustajista koostuva kansallinen koordinoitiryhmä koordinoi onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelman toteuttamista ja huolehtii osaltaan tuloksellisuuden seurannasta. Koordinoitiryhmän jäsenet nimetään toimintaohjelman vahvistamisen yhteydessä.

Koordinoitiryhmä käynnistää toimintaohjelman tietojohdamisen työvälineiden ja alueellisten toimintasuunnitelmien valmistelun, sekä vahvistaa niiden käyttöönoton tehtyjen suunnitelmien pohjalta. Kuvio 5 esittää toimintaohjelman toteuttamisen vaiheet vuoden 2020 aikana.

Kuvio 5. Toimintaohjelman toteutuksen käynnistyminen

Toimintaympäristö muuttuu kaiken aikaa. Erilaisia turvallisuuden ilmiöitä nousee ja laskee ajan mukaan. Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelma on asiakirja, joka elää ajassa. Koordinointiryhmä pyrkii osaltaan tunnistamaan arjen turvallisuusilmiöitä ja reagoimaan niihin. Tarvittaessa tarkennetaan yhteisiä tavoitteita vuorovaikutuksessa pelastusalan ja muiden turvallisuuteen vaikuttavien toimijoiden kanssa. Lisäksi koordinointiryhmä käy vuoropuhelua ihmisten ja pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisytöiden kannalta tärkeiden kansallisten sidosryhmien kanssa.

6 Lopuksi

Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelma on strategisen tason linjaus kansallisista tavoitteista, joita onnettomuuksien vähentämiseksi ja turvallisuuden edistämiseksi osaltaan tarvitaan. Tähän liittyvien tekojen listaus on liitteenä. Tavoitteet ja teot elävät ajan saatossa ja koordinoitiryhmän toimesta.

Toimintaohjelma pyrkii osaltaan vastaamaan yhdenmukaistamisen ja palvelutuotannon kehittämiseen osoitettuihin vaateisiin. Siinä ei oteta kantaa maakuntien eroavaisuuksiin tai palveluiden rakenteisiin. Toimintaohjelma pyrkii muuttamaan ajattelua vaikuttavuuslähtöiseksi ja ihmiskeskeisempään suuntaan. Sitä kautta syntyy merkityksellisempää yhteiskunnallista toimintaa.

Resursseja käytetään tarkoituksenmukaisemmin ja moninaisemmin. Koko pelastustoimen resurssi on käytettävissä onnettomuuksien ehkäisyn ja turvallisuuden edistämisen eteen tehtävään työhön. Ennakoivan työn mahdollistamiseksi on järkevää hyödyntää pelastustoiminnan, varautumisen, ensihoidon ja tukipalveluiden näkökulmia laajasti. Pelastustoiminnan ja ensihoidon tuntosarvien myötä saadaan käsitys turvallisuuden ilmiöistä ja vaatimuksista, joihin on syytä tarttua. Varautumisen näkökulmasta tulee tarpeet ihmisten kriisinkestokyvyn vahvistamiseksi. Tukipalveluilta saadaan tarvittavat resurssit ja muu tuki työssä onnistumiseksi. Sopimuspalokuntalaisia voidaan hyödyntää laajasti tavoitteiden saavuttamisessa. Henkilöstöstä löytyy myös paljon erityisosaamista ennalta ehkäisevässä työssä hyödynnettäväksi. Nämä kannattaa ottaa erillisessä suunnittelussa huomioon.

Ihmiskeskeinen lähestymistapa vaatii ennen muuta tahtoa tehdä työtä ihmisten parhaaksi. Tavoitteiden eteen tehtävässä työssä voidaan hyödyntää ihmisten luonnollisia liittymäpintoja tekemällä tiivistä yhteistyötä ja saada siten laajempi vaikutus aikaiseksi.

Sisäministeriön konsernistrategian mukaisesti toimintaohjelman avulla tehdään turvallinen Suomi kaikille avoimesti ja konstailemattomasti, reilusti ja luotettavasti sekä yhdessä vahvasti.

Liitteet

Toimintaohjelman toteuttamiseen tunnistetut teot taulukkona

Lähteet

Mazzucato, M., 2018. *MISSIONS. Mission-Oriented Research & Innovation in the European Union. A problem-solving approach to fuel innovation-led growth* (s. 14-15). Luxembourg: Publications Office of the European Union. doi: :10.2777/360325 (PDF)

Pelastuslaki 379/2011

Pelastustoimen uudistushanke, 2018: Onnettomuuksien ehkäisyn yhdenmukaistaminen -työryhmän loppuraportti. Sisäministeriö

Sisäministeriö 2016: Turvallinen ja kriisinkestävä Suomi - pelastustoimen strategia vuoteen 2025

Valtioneuvoston periaatepäätös sisäisen turvallisuuden strategiasta 2018: Hyvä elämä - turvallinen arki